ponenti pa naj bosta v enakem razmerju. Zato naj ne prevladuje prva na škodo druge. Izhajajoč iz tega bistvenega stališča, moremo ugotoviti, da je največ učnega časa odmerjenega predmetom, ki pospešujejo predvsem materialno izobrazbo. Saj je že v I. razredu višje narodne šole izmed 28 tedenskih učnih ur odmerjenih realnim predmetom 12, spretnostnim predmetom 8, verouku 2, narodnemu jeziku 3 in računstvu tudi le 3 ure. V tretjem razredu pa je realnim predmetom odmerjenih že 13 tedenskih učnih ur — skoraj polovica vseh ur v tednu. Vsekakor preveč, in to na škodo narodnega jezika in računstva. Tema predmetoma je odmerjenih gotovo premalo učnih ur. Slabo bi cenili svoj narodni jezik, ako bi ga vzporejali s spoznavanjem prirode in ako bi mu dali eno uro v tednu več kot za rokotvorni pouk. To poudarjanje materialne izobrazbe se tudi ne sklada z duhom novega časa, ki zahteva poduhovljenje vsega našega življenja, ako nočemo, da ne propade človeštvo na razvalinah materializma.

Tretje načelno stališče, ki nas mora voditi pri sestavljanju učnih načrtov, je, da ne zahtevamo od narodne šole preveč znanja. Le tam, kjer se sistematično, razumno, odgovarjajoč otroški duši podaja učna snov, je mogoča apercepcija predstav, je dana možnost, da se učna snov utisne v spomin učenca. Kar gre preko tega okvirja, je v kvar učencu in učitelju, ker se s hitrico podana učna snov razblini v nič — v šolski neuspeh. O preobremenitvi učencev in o prenasičenosti s snovjo je bilo že govorjenje, posebno je to drastično orisal dr. Plečnik pred par leti v Mladiki. Že večkrat se je tudi konstatiralo, da si morajo že učenci osnovnih šol iskati instruktorje, ako hočejo napredovati. Koliko znanja zahteva načrt iz zgodovine in drugih predmetov za I. razred, t. j. za tiste učence, ki hodijo peto leto v šolo in so stari 11 let. Prepričani smo, da vse snovi, ki jo predpisuje načrt posebno iz realnih predmetov za višjo narodno šolo, ne obvlada dijak z malo maturo.

Kakor smo že navedli, podrobno načrta ne bomo analizirali. Pač pa naj navedemo še nekaj važnih stvari, ki nas morajo zanimati. Brez kake tendence in v popolnem soglasju duhovnega edinstva naše države smemo zahtevati, da se upoštevajo pri razdelitvi snovi na posamezne razrede, posebno iz zgodovine in književnosti, enakomerno vsaj kvantitativno vse pokrajine v državi. Seveda bi bilo najbolje, da bi odločevala kvaliteta. Zato se čudimo, da pozna učni načrt iz slovenske književnosti samo Prešerna, Vraza in Cankarja, ki naj se posebej obravnavajo, medtem ko pozna iz drugih naših pokrajin sledeče: Kačića, Veljkovića, Dositeja, Vuka, Gaja, Branka, Savo, Gundulića, Mažuranića, Njegoša, Preradovića, Šenoa, Ilića, Talska, Jakšića, Ignjatovića, Popovića, Veselinovića, Šantića in Kraljevića.*

Glede poučevanja narodnega jezika tudi nismo na jasnem. Zanj so predpisane 3 ure, oz. v IV. razredu 4. Za šole s slovenskim učnim jezikom pa predpisuje učni načrt še po 2 uri srbohrvatskega jezika za vsak razred. Tedaj bo imel pri nas v Sloveniji vsak razred po 30 ur tedensko, drugod v državi pa 28, kar je pa v nasprotju z zakonom o narodnih šolah, ki predpisuje za vsakega učitelja maksimalno 28 ur. Kar zadeva učenje slovenskega jezika v drugih banovinah, določa načrt le, da se čita v IV. razredu nekoliko lažjih člankov iz slovenskega narečja.**

Ne rečemo, da nima načrt vrlin. Ima pa glede načel, ki smo jih zgoraj očrtali, tudi hibe, ki jih je treba odpraviti. Videz tega načrta je, da smatra višjo narodno šolo za nekako meščansko šolo, kar je pa vseskoz pogrešno. Narodna šola je splošno vzgajališče in izobraževališče, ki je namenjena vsem šoloobveznim otrokom, kar pa meščanska šola ni. Mora pa biti to višja narodna šola.

Naša končna beseda glede učnih načrtov naj bi bila sledeča: Prosvetno ministrstvo naj izda čimprej učne načrte za vse kategorije šol, vpoštevajoč, da vsak izmed teh tvori višjo narodno šolo. Vsi izdani učni načrti naj bi imeli triletni začasni značaj. To pa radi tega, da se v tem času praktično preizkusijo in popravijo. Po treh letih pa naj bi postali vsi omenjeni učni načrti stalni.

V. Rupret:

---

* Pri učnem načrtu za srednje šole je že izvršena tozadevna korektura in smo prepričani, da bo isti postopek tudi pri končni redakciji učnega načrta za višjo narodno šolo. (Op. ured.)

** Pri končni redakciji učnega načrta za osnovne šole so se upoštevale pripombe v gornjem smislu in je načrt za osnovne šole že v tem oziru popravljen in izenačen. Ni razloga, da bi se ista ne izvršila pri končni redakciji za višjo narodno šolo. (Op. ured.)

Organiziranje učiteljev - zadrugarjev

Noben stan ni tako enakomerno in dosledno razporejen med narodom, kakor ravno učiteljski in noben stan ne drži bodočnost naroda tako trdno v svojih rokah, kakor ravno učiteljski. Vsak bodoči državljan in naj si izbere še tak poklic, stoji dolgo vrsto let pod vplivom učitelja. Kaj to pomeni, se malokedaj zavemo. Nujna potreba pa je, da se tega zavedamo, da temu primerno nastopamo in da temu primerno uravnavamo svoje delo.

Učiteljsko delo je mnogobrojno. Dela ne vršimo samo v šoli med mladino, temveč tudi izven šole med mladimi in starimi. Napredek, obstoj ali propad marsikakšne organizacije, pa naj bo to društvo, zadruga ali kaj drugega, je često odvisen od učiteljevega sodelovanja. Tudi smer, v kateri se delo vrši, daje pogostokrat učitelj. Nič naj nas ne moti, da je učitelj pri organizaciji često na podrejenem mestu, da nima v rokah predsedstva, načelništva ali slične reprezentativne funkcije, glavno je, da je **delo** v njegovih rokah. In delo radi predvsem nalagajo učitelju! Meni se zdi to za vpliv našega stanu prav dobro. Kajti uspeh, razvoj in smer društvenega dela ni toliko odvisna od osebe, ki reprezentira, temveč od osebe, ki dela, ki stoji sredi dela. Ta pa je v največ slučajih učitelj. V kakršno smer bo hotel on zaviti, v tako smer se bo organizacija pomaknila.

Z ozirom na naslov tem vrsticam se bo marsikomu zdel morda gornji uvod odveč. Toda to ni res. Potreben je bil zato, da nam jasno predoči vpliv, ki ga lahko izvajajo na slovensko zadružništvo — na narodno in stanovsko gospodarsko — organizirani učitelji zadrugarji.

Gospodarski svet JUU, sekcija Ljubljana, je ustanovil poseben zadružniški odsek in mu poleg ostalega poveril tudi izvedbo organizacije učiteljev - zadrugarjev. Treba bo, da se enkrat sestanemo ter se o tem razgovorimo. Morda bo za to prilika o Veliki noči. Preden pa se sestanemo, je potrebno, da premislimo, kako naj vso stvar organiziramo, da bomo imeli kaj uspeha. Premisliti moramo v glavnem, kakšne naloge naj ima organizacija učiteljev - zadrugarjev.

V prvi vrsti bo seveda naša naloga širiti idejo zadružništva med narodom. Kapitalistična oblika narodnega gospodarstva je dosegla že davno svoj višek. Vrh ni bil ravno posebno visok in nadaljnja pot je vsekakor navzdol. Narodno gospodarstvo bo prešlo v roke zadružništva, ker dela na tem, da se prodajne cene znižajo, da ima od tega korist vse članstvo zadruge. To je tista sila, ki je dvignila zadružništvo na visoko etično podlago. Korist vseh je cilj zadružništva in ta cilj je pravičen.

Vsled tega pomena zadružništva za narodno gospodarstvo, za narodno blagostanje, je zadružništvo vredno, da se razširi med narodom. Zato je prva naloga organiziranih učiteljev - zadrugarjev, da to idejo širijo.

Temu analogno mora biti naše delo v šoli med otroci. Tam moramo v bodoči generaciji polagati temelje zadružne ideologije. Ko mlad človek izstopi iz šole, mora smatrati za naravno, da vstopi v kako zadrugo, da posveti del svojega delovanja zadružništvu, da s tem koristi sebi, svojim soobčanom, svojemu narodu.

Tako moramo širiti idejo zadružništva v šoli in izven nje. Naša organizacija pa mora imeti poleg tega glavnega namena še tudi druge. Tako je n. pr. treba širiti enotno ideologijo zadružništva ne samo med nami samimi, temveč tudi med svetom. Ali je potrebno, da vlada v našem zadružništvu še vedno strankarstvo? Ali je potrebno, da so skoro v vsakem večjem kraju po dve ali več zadrug z istim programom. Ali ima kak smisel, da podrejamo naše gospodarstvo strankarstvu, da cepimo našo denarno moč, mesto da bi jo združili in združeni postali mnogo močnejši. Kapitalizem — najhujši nasprotnik zadružništva — ima v strankarski razcepljenosti najmočnejše orožje proti zadružništvu. »Divide et impera!« Naloga organiziranih učiteljev - zadrugarjev je, narodu odpreti oči tudi v tem pogledu in mu pokazati pravo pot.

Končno pa je naša naloga tudi skrbeti zase. Vsaka stanovska organizacija, torej tudi naša, bo tem močnejša, tem vplivnejša, čim boljše bo gospodarsko podprta. Gospodarske dobrine imajo še vedno ono elementarno važnost, katero so imele v pradobi. Končni cilj naših najvišjih družabnih oblik — držav — je vedno še pridobivanje čim več gospodarskih dobrin. In končno je gola resnica to, da bi imelo širjenje duševnih dobrin mnogo več uspeha, če bi šlo šele za širjenjem gospodarskih dobrin. Vsled tega mora biti prva skrb stanovske organizacije ta, da se gospodarsko podstavi, da se osamosvoji. Zato mora organizacija učiteljev - zadrugarjev privzgojiti članstvu moralno dolžnost, da vstopi v stanovske zadruge, da v njih sodeluje, da se v prvi vrsti njih poslužuje.

Še mnogo bi lahko napisali o nalogah organizacije učiteljev - zadrugarjev, toda za enkrat naj bo dovolj. — Vabim pa s tem vse, ki so dobre volje, da se k temu vprašanju oglasijo, da pošljejo svoje predloge in prispevke zadružniškemu odseku in s tem pripomorejo k čim uspešnejši rešitvi naloge, ki nas čaka. Naš list je dal na razpolago posebno rubriko za zadružništvo, v kateri bomo razpravljali o tem prevažnem vprašanju. Naj bi bilo čim več sotrudnikov in čitateljev.

M. Zor.

Splošne vesti

Vesele božične praznike in srečno novo leto 1933. želimo vsem tovarišem pravoslavne vere

— PRVI KAMEN 1000 DIN ZA UČITELJSKI DOM V OMIŠLJU JE DAROVAL TOVARIŠ TOMO JEDRLINIĆ, strokovni učitelj v Ljubljani. — Priglasite grugi svoj pristop k društvu za postavitev zdraviliškega doma v Omišlju ter pošljite prijavo, ki je bila priložena zadnji številki »Učiteljskega tovariša«. Delež je plačljiv v mesečnih obrokih po 50 Din. Čim več priglašencev bo, tem manjši bo lahko delež. Tovarišice in tovariši, zavedajmo se velikega pomena učiteljskega zdravilišča in okrevališča ob morju!

— **Da ne bo nesporazumljenja,** izjavljamo, da smatramo podpisane dopise v listu načeloma kot osebno mišljenje podpisancev, četudi ni uredniške pripombe, kar velja tudi za dopis »Zastrupljenje vodnjakov in SŠM« v polemiki, zadevajoči Slov. šol. matico, objavljeni v »Učit. tov.« — **Uredništvo.**

— **Izvršni odbor Učiteljskemu domu v Mariboru.** Na seji izvršnega odbora JUU dne 24. decembra je bilo sklenjeno, da pristopi izvršni odbor kot član k zadrugi Učiteljski dom v Mariboru. Vpisal je deset deležev po Din 100·— in denar nakazal odboru doma v Mariboru.

— **Narodna prosveta - tednik.** Centralno glasilo Jugoslovenskega učiteljskega udruženja, »Narodna prosveta« je izhajala do sedaj dvakrat tedensko. V smislu sklepa seje izvršnega odbora JUU se spremeni Narodna prosveta v tednik. Naročnina za člane znaša odsedaj letno Din 50·—, za nečlane Din 60·—.

— **Postavitev šolskih upraviteljev.** Šolski upravitelji, ki so bili nameščeni v zadnjem času, pa za opravljanje upraviteljskih poslov nimajo dekreta ministrstva prosvete, naj vlože prošnje na sres. načelstva, da jih ta predlagajo banski upravi za namestitev na upraviteljskem mestu. Kr. banska uprava odpošilja take predloge ministrstvu prosvete, ki postavlja šol. upravitelje v zmislu 2. odstavka § 113. zakona o narodnih šolah in jim izstavlja potrebne dekrete. — Isto velja za učitelje, ki so prevzeli kot najstarejši na šoli po premestitvi, upokojitvi ali smrti prejšnjega šol. upravitelja upraviteljske posle, imajo pogoje za podelitev upraviteljskega mesta in na to tudi reflektirajo.

— **Premestitve učiteljstva »po lastni prošnji«.** Na vprašanja od nekaterih strani, ako se lahko pritožijo učitelji proti premestitvi, če je označeno v dekretih, da so premeščeni »po lastni prošnji«, dasi niso vložili nikake prošnje za premestitev, odgovarjamo, da je taka tožba mogoča na Državni svet po občih predpisih za pritožbo. Ako je rok (15 dni) zakasnel, je treba vložiti na ministrstvo prošnjo za formalno popravo dekreta. S popravo dobi prizadeti pravico do potnih in selitvenih stroškov. V nasprotnem primeru ima

Pošljite čimprej prijavnice za obmorski učiteljski dom na Omišlju!

Delovanje učiteljstva na glasbenem polju

Odbor Učiteljskega pevskega zbora si je stavil nalogo, zbrati podatke o delovanju učiteljstva na glasbenem polju. V ta namen je bila priobčena v našem listu prošnja, naj pošlje učiteljstvo podatke o delovanju na tem polju. Prva poročila so že dospela. Priobčevali jih bomo pod tem naslovom po vrstnem redu. Danes prinašamo poročilo od tovarišice Ane Župan iz Gor. Lendave.

Gornjelendavski mladinski pevski zbor. (Ustanovljen v letu 1931.)

Na Vaš cenjeni poziv v »Učiteljskem tovarišu« z dne 22. dec. 1932. Vam tudi jaz pošiljam nekaj podatkov o svojem malem mladinskem pevskem zboru, katerega vadim in vodim od začetka lanskega šolskega leta.

Iz popisa njegovega delovanja boste videli, da še ni niti enkrat nastopil na kakem samostojnem koncertu, ker pevčki še niso dovolj izvežbani, da bi se lahko naučili v enem šolskem letu zadostno število pesmi, če tudi le za mal koncert.

Veselja pa imajo še precej, zato upam, da bomo počasi napredovali.

Pevčki vadijo pridno, po večkrat na teden in v novem šol. letu tudi ob nedeljah.

Pesmi so za nje precej težke, zato potrebujemo za vsako pesem več časa.

Ob priliki Tyrševe proslave 20. III. 1932. so zapeli pesmico: »Sokolič« (2 glasno) »Domovini« (2 glasno), »Kiša pada . . .« (2 glasno) in »Po Koroškem po Kranjskem« (3 glasno).

29. junija so nastopili s 3 pevskimi točkami na I. javnem nastopu tuk. sokolske čete, na šolskem dvorišču. Zapeli so: »Domovina« (2 glasno), »Po Koroškem po Kranjskem« (3 glasno), »Na Jurjevo« (3 glasno).

V novem šolskem letu 1932./33. smo nastopili prvič na dan »Vseh svetnikov« na pokopališču z 2 pesmima: »Vigred« in »Na grobeh« (2 glasno).

Drugič ob priliki sok. proslave 1. decembra s pesmimi: »Tamo daleko«, »Lepa naša domovina«, Slovenec, Srb, Hrvat« in »Sokolič«.

Tretjič smo nastopili pri »Božičnici« s pesmimi: »Noč božična«, »Slava na višavi«, »Kaj se vam zdi« — vse dvoglasno.

Na božični dan je mladinski pevski zbor zapel pri maši: »Noč božična«, »Slava na višavi«, »Kaj se vam zdi« in »Počivaj milo Detece«.

V bodočnosti nameravamo toliko doseči, da bi lahko prirejali samostojne koncerte, da bi imeli v prvi vrsti moralnih in seveda malo tudi gmotnih uspehov, da bi si nabavili vsaj harmonij za lažje poučevanje petja (sedaj učim samo s pomočjo violine in s svojim glasom).

Prosila bi Vas še nekoliko natančnejših pojasnil o nastopu mladinskih pevskih zborov v avgustu: Ali naj si izbere vsak vaditelj sam pesmi, ali naj se vadijo kake določene pesmi.

Prosim, da mi sporočite kmalu, kako in kaj, da začnemo pravočasno vaditi določene pesmi.

S tovariškimi pozdravi

Ana Župan.

Opomba: Glede nastopa v avgustu (morda še preje) vam sporočamo, da bo izbira poljubna. Vendar bo potrebno, da boste poslali — na poziv — pesmi, ki jih nameravate izvajati odboru, ki bo sestavljal program.

„Razmere“

(Prispevek k folklori doline šentflorjanske.)

Najprej tistim, ki ne poznajo razmer, par besed o teh cvetkah, ki menda že iz davnih časov sem krasijo vse kote prelepe doline šentflorjanske.

»Razmere« so vse strašne ali pa najmanj interesantne. Saj bi drugače sploh ne bile razmere. Čim skrivnostnejše, tem interesantnejše so, tem večja je njih vrednost. Rade postanejo znane in obče znane, zato sila rade potujejo. Stopi na vlak, najbolje v 3. razred, pa se ti oglasijo iz vseh kotov. Prav posebne razmere potujejo baje celo v 2. razredu. Večkrat jih spremljajo slučaji, njih ožji sorodniki, ki so navadno zanimivi, včasih tudi interesantni. Prav za prav so slučaji bolj skromni in siromašni, vozijo se radi tudi sami zase, medtem ko je razmer vselej kar več na kupu in so nekatere prav kričeče. Najdejo se celo zloglasne razmere. Pokvarjenost sveta je pač velika!

Takole dan, dva pred božičem, veliko nočjo ali prve dni po sklepu šolskega leta so bili včasih vsi vlaki, ki so križali širom doline šentflorjanske, zvrhano polni prav posebnih razmer, ki se jim drugače pravi tudi »šolske razmere«. Čim daljša in dolgočasnejša je bila vožnja, tem več jih je dal ljubi Bog in tem bolj so bile zamotane. Mene so včasih prav zanimale, pa sem zato ždel v kakšnem kotu in jih poslušal. Končno sem prišel do zanimivih odkritij, da tudi šolske razmere niso vse ene vrste, ampak se zopet delijo na različne podrejene vrste, ki so med seboj v večji ali manjši zvezi.

Izsledke o tej sila važni stvari dajem rad na razpolago vsem nadebudnim, ki se za to zanimajo.

Splošne razmere so še najbolj puste, ker se navadno naslanjajo na vaške vsakdanjosti in vaško politiko. Bolj strokovno pedagoško barvo pa imajo razmere iz razreda, ki vedo mnogo povedati o tem in onem malem nepoboljšljivcu. Veliko zanimivejše — te se rade postavljajo tudi najbolj v ospredje — so razmere med upraviteljem in učitelji. Kdor ne ve, kaj je protekcija, pristranost, sitnost ali sekantnost, nervoznost in pedantnost, naj se pride sem učit. Nato pridejo na vrsto razmere med učiteljstvom na tej in oni šoli. Te so gotovo najinteresantnejše, ker se gibljejo kar med ekstremi. Iz nekaterih razmer te vrste se izcimijo prepiri in kregi, častna razsodišča in sprave, podprte s predpisanim krokom. Iz drugih razmer se izležejo pa kar — razmerja.

Razmerje ni menda nič drugega kot več razmer skupaj, tako da se jih človek na noben način ne more več rešiti. Beseda je izpeljana iz razmer po istem vzgledu kakor gore — gorovje.

Gorovje spada že v zemljepis. Jaz pa sem se namenil govoriti le o razmerah, in sicer strogo iz znanstvenega vidika. Do tega odločnega sklepa sem prišel, ko sem slišal, da so začele vedno bolj izginjati te pristno narodne cvetke. Ne morem sicer še prav verjeti tega, vendar pa sem, v strahu da me kdo ne prehiti, že sedaj začel zbirati to pisano narodno bogastvo, ko razmere še dovolj bujno cvetejo, da ne bi prihodnji rodovi ostali v tem pogledu oškodovani. Res, vse kaže, da bodo razmere počasi pozabljene, kar bi bila seveda velika izguba. Posebno v vlakih so zadnji čas obmolknile. Potniki so prav mrki, kajti iz vseh kotov temno gleda kriza, ki ni niti posebna niti interesantna, ampak splošna in celo akutna ter vedno bolj izpodriva razmere iz vlakov. Če pojde tako dalje, se boš kmalu lahko peljal navzdolž in počez po vsej dolini šentflorjanski in ne boš nikjer naletel na razmere. Tako bo izginila zopet ena izmed pristnih narodnih navad, kakor je izginila na pr. narodna noša, rdeča marela in stari običaji, kar bo na pestrost in v tej zvezi tudi na tujski promet brezdvomno zelo neugodno vplivalo.

Vse kaže, da postane malik bodočih dni emancipirana kriza svetovnega slovesa, ki ima kot samozavestna Amerikanka prav tako samozavesten nastop. V tistih temnih časih pa bodo naše pristne razmere slonele že davno pozabljene v muzeju. Povezane bodo v lep šop neprecenljive vrednosti, ki bo pričal, da se je vnetim folkloristom posrečilo oteti pozabi te poslednje bisere doline šentflorjanske. Na šopu bo listek z inventarno številko in napisom:

Nabral Štempiharjev Joško.